

NAGRADA FONDA „PROF. DR BORIVOJ SAMOLOVČEV“

Prosvetni pregled objavio je 10. maja 2007. godine „Profesorov zavet“, tekst kojim je stručna i naučna javnost obavještena da Matica srpska u Novom Sadu i Fond prof. Borivoj Samolovčev objavljuju nagradni konkurs za najbolji rad iz oblasti obrazovanja odraslih objavljen u periodu jun 2004 – jun 2007. godine.

Svoju bogatu biblioteku, vredne predmete i umetnine prof. Samolovčev je za života zaveštao Matici srpskoj u Novom Sadu, a u skladu sa njegovim zavetom osnovan je i Fond koji ima za cilj da pomaže dalji razvoj andragoške nauke i prakse i pruži podstrek radu mladih istraživača i naučnika.

Kratkom retrospektivom bogate životne i profesionalne biografije, predsednik Upravnog odbora Fonda prof. Borivoj Samolovčev Velko Velkovski podsetio je, na skupu povodom dodele nagrada u Matici srpskoj 17. oktobra 2007. godine, na napore i ostvarenja ovog velikog poslenika andragoške nauke.

Prof. dr Borivoj Samolovčev je rođen u Novom Bečeju 5. maja 1923. godine. Živeo je u Beogradu. Osnovne studije je završio u Beogradu, a postdoktorske u Nemačkoj, Engleskoj i SAD. Umro je 20. novembra 1994. godine.

Zbog izrazite potrebe za obrazovanim kadrovima i za podizanjem relativno niskog kulturnog nivoa stanovništva našeg podneblja, kod nas su, relativno rano, činjeni pokušaji da se obrazovanju odraslih posveti značajna pažnja. Već krajem pedesetih, a posebno šezdesetih godina prošlog veka, javili su se teoretičari permanentnog ili doživotnog učenja sa, u internacionalnim razmerama, zapaženim priložima.

Među prvima, ili upravo prvi, bio je profesor dr Borivoj Samolovčev, uobličivši bogato praktično iskustvo i specifičnosti učenja odraslih u principe i metode rada koji iskazuju posebne zakonitosti učenja odraslih. To su i prvi temelji konstituisanja naše andragoške nauke, koja je već ranih šezdesetih godina prošlog veka bila veoma respektovana na našim prostorima, u celoj Evropi i Americi. Dobar deo zasluga za to, a posebno za prihvatanje doživotnog učenja kao civilizacijske alternative, pripada Borivoju Samolovčevu.

Profesor Samolovčev je prvi doktor andragogije na balkanskom području. Pisao je i uređivao prve udžbenike, autor je 252 bibliografske jedinice i bio je aktivni i rado citirani učesnik na najznačajnijim svetskim skupovima na ko-

jima se raspravljalo o obrazovanju odraslih. Kao stvarni poliglota, usavršavao se na prestižnim univerzitetima obe Amerike i Evrope, gostovao i predavao u Jerusalimu, Pragu, Berlinu, Ahenu, na Berkliju, u Bostonu, Budimpešti, Nju Orleansu, Poljskoj, Norveškoj, Danskoj... i do kraja života objavljivao u svim značajnim stručnim časopisima sveta. Kao istinski poznavalac nauke i prakse obrazovanja odraslih i univerzalnog značaja ove problematike, profesor Samolovčev je dao nemerljiv doprinos boljem razumevanju „istočne i zapadne škole“, kako je to formulisao poznati nemački andragog F. Pegeler.

Ipak, najvažniji i najznačajniji trag profesor Samolovčev je ostavio u svojoj zemlji, vodeći studente na filozofskim fakultetima u Beogradu, Skoplju, Prištini i na Vojnoj akademiji. Sa svojim doktorantima, magistrima i neposrednim delovanjem uticao je na to da naša andragoška nauka zadovolji visoke kriterijume i dobije značajan respekt u svetu.

Bivajući dosledan, pre svega, svojim uverenjima, profesor je, za života, u dogovoru sa suprugom Suzanom, svoju bogatu naučnu i stručnu biblioteku, vredne predmete i umetnine zaveštao Matici srpskoj u Novom Sadu, a svoje studente i doktorante zavetovao je da, od ostale zaostavštine, osnuju Fond čiji je cilj da pomaže dalji razvoj andragoške nauke i prakse i ohrabri mlade da istraju u ovom važnom poslu.

Fond je raspisao konkurs koji se odnosio na štampane i na drugi način objavljene radove iz andragoške teorije i prakse obrazovanja odraslih u periodu jun 2004 – jun 2007. godine. Prednost su imali mladi autori. Dodeljivana je jedna nagrada u dinarskoj protivvrednosti od hiljadu evra, sa mogućnošću obezbeđivanja osnovnih sredstava za pokretanje posebne edicije u kojoj će biti objavljivani najbolji radovi.

Žiri u sastavu dr Snežana Medić, profesor Filozofskog fakulteta u Beogradu, dr Jan Marček, profesor Vojne akademije i Mirjana Milanović, savetnik u Ministarstvu prosvete Republike Srbije, opredelio se da nagradom promoviše ideje u koje je verovao profesor Samolovčev i kojima je posvetio svo svoje životno stvaralaštvo – ideje o obrazovanju kao sigurnom putu, koji i pojedinca i čovečanstvo vodi ka prosperitetu. Ideja Fonda upravo se zasniva na tome da podrži stvaralaštvo i istraživački rad u oblasti koja taj put čini izvesnim i mogućim, u oblasti obrazovanja odraslih, u koje je verovao profesor Samolovčev.

Rukovođen ovom misijom Fonda, žiri je imao složen i odgovoran zadatak da kroz instituciju nagrade obezbedi bar dve stvari:

- da promoviše ideje koje je zastupao profesor Samolovčev,

- da kroz dodelu nagrade stimuliše mlade stvaraoce za dalje pregalaštvo u oblasti obrazovanja odraslih.

Odgovornost zadatka žirija pre svega se ogledala u uspostavljanju kriterijuma za dodelu nagrade, a složenost je nastupila onog momenta kada je usaglašeno da opus stvaralaštva profesora Samolovčeva bude izvoriste osnovnih kriterijuma za dodelu nagrade. Osnovne kriterijume prof. Samolovčev je postavio svojim radom a oni podrazumevaju sledeće:

1. bavljenje ključnim, fundamentalnim, kategorijalnim pitanjima i problemima andragoške nauke i prakse obrazovanja odraslih,
2. odvažnost da se snažno iskorakne u nove oblasti i područja istraživanja,
3. interdisciplinarnost u pristupu istraživanja fenomena obrazovanja odraslih,
4. istoričnost, aktuelnost i avangardizam pomireni u trenutku istraživačke pažnje,
5. vizija o neslućenim mogućnostima daljeg razvoja andragoške nauke,
6. erudicija poliglote koja tka najplodnije tle za afirmaciju misli u novim dimenzijama,
7. humanizam i kosmopolitizam koji obrazovanje odraslih čine večnom vatrom u kolektivnoj svesti evropske civilizacije,
8. brižljivo negovan i uzvišen stil pisane i usmene komunikacije,
9. poštovanje i međunarodni ugled za izgovorenu i napisanu reč,
10. ličnost koja ostavlja pečat svojim delima.

Svakako da je teško ispuniti sve standarde koje je profesor Samolovčev postavio. Da je to jednostavno, onda ne bismo imali tako uvaženu ličnost i tako znamenitog naučnika u oblasti obrazovanja odraslih kakav je bio profesor Borivoj Samolovčev.

Imajući na umu navedene kriterijume, na koje je hteo da odgovori na najprofesionalniji način, žiri je odlučio da nosioci nagrade fonda profesora Samolovčeva, koja se sada dodeljuje po prvi put, budu tri autora, koji, svaki na svoj način, na najbolji način, zavređuju da budu nosioci ove nagrade i to:

- Doc. dr Aleksandra Pejatović, za knjigu *Obrazovanje i kvalitet života* (izdanje Instituta za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta u Beogradu i Društva za obrazovanje odraslih iz Beograda), u kojoj je naučno dokazala koliko suština ljudskog života zavisi od obrazovanja, teorijski izuzetno utemeljila fundamentalna andragoška pitanja u duhu tradicionalnih vrednosti koje neguje andragoška

nauka i nastavila put razvoja andragoške nauke koji su zacrtali osnivači andragoške nauke u Srbiji.

- Prof. dr Budislav Suša, za knjigu *Činioci profesionalne uspešnosti nastavnika* (izdanje Vojne akademije iz Beograda), u kojoj je predstavljen uspešan metodološki konstrukt za otkrivanje potrebnih osobina i svojstava nastavnika bez kojih bi naš naučni rad bio samo naš lični mentalni praktikum. Posebna vrednost ovog rada je doprinos razvoju vojne andragogije, jedne od oblasti koje je utemeljio profesor Samolovčev.
- Doc. dr Željko Bralić, za knjigu *Antička Atina kao društvo učenja* (izdanje Fakulteta bezbednosti u Beogradu), zato što je koristio pedagoško-andragoški pristup u istorijskom istraživanju (osim klasične metodologije istorijske nauke), pokazavši istorijski kontinuitet ideje o društvu učenja, kakvim sebe danas vidi i razume savremeni svet. Sklopivši mozaik „društvo učenja“ od ideja najvećih mudraca kolevke evropske civilizacije – antičke Atine – autor je pružio značajan doprinos istoriji obrazovanja odraslih, koja je bila posebno područje interesovanja i istraživanja profesor Samolovčeva.

Nagrada Fonda profesora Borivoja Samolovčeva i Matice srpske, dodeljena prvi put, predstavlja poziv i izazov mladim andragoškim naučnim radnicima da svojim stvaralaštvom večne ideje humanizma učine ostvarljivim.

S. M.